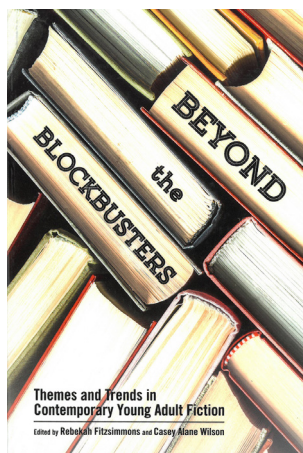

REBEKAH FITZSIMMONS
& CASEY ALANE WILSON
(RED.)

**BEYOND THE
BLOCKBUSTERS**
Themes and Trends in
Contemporary Young
Adult Fiction

Jackson: University Press of Mississippi,
2020 (229 s.)

Viss ungdomslitteratur är väldigt populär under en tid, sedan kommer nya trender. John Greens *The Fault in Our Stars* (2012), Stephanie Meyers Twilight-serie (2005–2008), J. K. Rowlings Harry Potterböcker (1997–2007) och Suzanne Collins The Hunger Games-trilogi (2008–2010) är några exempel på bästsäljare, så kallade *blockbusters*, som redaktörerna Rebekah Fitzsimmons och Casey Alane Wilson benämner dem i den storartade antologin *Beyond the Blockbusters. Themes and Trends in Contemporary Young Adult Fiction* (2020). Dessa ungdomsböcker har legat på amerikanska topplistor och en av de allra mest populära författarna på senare år är just amerikanen Green som betecknas som #1 New Yorks Times bästsäljare för sina titlar *Looking for Alaska* (2005), *An Abundance of Katherines* (2006), *Paper Towns* (2008), *The Fault in Our Stars* och *Turtles All the Way Down* (2017). Green är, liksom många andra författare också vloggare på Youtube.

Eftersom författarna är storsäljare både hörs och syns de ofta i media. De har stora läsarskaror och med filmatiseringar av verken drar de både fler och nya läsare. Fitzsimmons och Wilson från Carnegie Mellon University respektive Francis Marion University i USA diskuterar hur litteraturforskare i stor omfattning ägnar sig åt dessa böcker på konferenser och i forskningen genom närläsningar och mikroanalyser. Böckerna ingår i kursutbudet på universiteten och läses i skolan. Självt minns jag exempelvis en kvällskurs som jag hade för flera år sedan, där studenterna läste just Meyers första bok i

Twilight-serien då den var på topp och att en bibliotekarie på stadsbiblioteket berättade att de fick ha alla exemplaren bakom disken. Saken var den att suget var så stort efter nästa del att så fort de nya böckerna sattes fram försvann de. Om detta har hänt med fler ungdomsböcker låter jag vara osagt, men Fitzsimmons och Wilsons argument i bokens introduktion, med den slagkraftiga rubriken "Boom! Goes the Hypercanon: On the Importance of the Overlooked and Understudied in Young Adult Literature", är att det finns en "hyperkanon" som omhuldas inte bara av läsare utan också av forskare och lärare. Risken är dock, som redaktörerna poängterar att en alltför smal bild av ungdomslitteraturen framträder och att många av alla de ungdomsböcker som finns och som behövs i dagens samhälle faller i skymundan.

Redaktörerna har ett tydligt syfte. Målet är 1) att bredda ramverket för ungdomslitteraturen metodologiskt genom att denna gång inte erbjuda närläsningar eller djupare textanalyser av enskilda texter utan i stället anlägga ett fågelperspektiv över fältet och 2) att utvidga korpusen av ungdomsböcker. Det handlar om att låta många genrer komma till tals, se till mångfald och ta upp som #WeNeedDiverseBooks och #OwnVoices-rörelser på allvar. Det senare begreppet #OwnVoices skapades av en amerikansk ungdomsförfattare, Corinne Duyvis 2015, för att lyfta fram betydelsen av att minoriteter och underrepresenterade gruppers berättelser skall få höras och ha en självklar plats. Hashtagen #OwnVoices har dock på senare tid fått kritik och i stället förespråkas en specifik beskrivning av författaren eller protagonisten som exempelvis en koreansk-amerikansk författare eller en autistisk protagonist (se diversebooks.org/why-we-need-diverse-books-is-no-longer-using-the-term-ownvoices).

I *Beyond the Blockbusters* har Fitzsimmons och Wilson givit alla antologins skribenter i uppdrag att undersöka ett bredare urval av ungdomsböcker – det rör sig i regel om mellan 9 och 30 böcker i varje kapitel – utifrån kritiska, intersektionella och tematiska perspektiv. Urvalet är baserat på att ungdomsböckerna skall ha blivit publicerade efter 2005 eftersom det är året efter Youtube slog igenom, året då expansionen av Facebook skedde och det var 2005 som de amerikanska dundersuccéerna som Scott Westerfelds dystopi *Uglies*, Greens reseberättelse *Looking for Alaska* och Meyers *Twilight* publicerades. Antologin består av 14 kapitel som är indelade i tre huvudavdelningar: "Defining Boundaries", "Expanding Boundaries" och "Revealing Boundaries". Den första delen ägnas åt att undersöka konventioner som kan vara till hjälp för att placera in ungdoms-

litteraturen i olika subgenrer som exempelvis dystopin. Den andra delen argumenterar för att utmana etablerade gränser genom en utvidgning av dem och lyfta in exempelvis frågor om representation. Den sista och tredje delen vill belysa gränser och tematiker som tidigare varit mer eller mindre förbisedda i forskningen. Varje kapitel innehåller förutom en referenslista också en lista med tips på fler ungdomsböcker att ta del av, vilket är mycket bra för den som vill botanisera vidare och inte känner till genren. En annan styrka med upplägget är att flera kapitel refererar inbördes till varandra, vilket skapar en fin dialog inom boken som man inte alltid ser i antologier av detta slag. Överlag är boken mycket välskriven och tankeväckande. En mindre svaghet är dock att varken kapitelrubrikerna eller titeln indikerar att det rör sig om anglosaxisk ungdomslitteratur.

Den första delen, "Defining Boundaries", består av fem kapitel. Rebekah Fitzsimmons skriver om genrekonventioner i dystopier, Rachel L. Rickard Rebellino diskuterar författare på Youtube och Rachel Dean-Ruzicka analyserar kusliga/uncanny ungdomar och seriemördare. Amber Grays kapitel handlar om sjojungfru-motivet i ungdomslitteratur och Kaylee Jangula Mootz om polisvåldsgenren. Mootz kapitel "Who Are These Books *Really* For? Police-Violence YA, Black Youth Activism, and the Implied White Audience" är en av antologins bästa texter. Här analyseras våld och rasism i ungdomsböcker och Mootz ställer den viktiga frågan: vem är dessa böcker till för? En av de mest uppmärksammande romanerna under senare år – också internationellt och som finns på svenska – är Angie Tomas debut *The Hate U Give* (2017) i vilken huvudkaraktären Starr blir vittne till hur hennes barndomsvän Khalil, som också är svart, blir ihjälskjuten av poliser på öppen gata. I denna liksom de tre andra analyserade romanerna i kapitlet – Jason Reynolds och Brendan Kielys *All American Boys* (2015), Nic Stones *Dear Martin* (2017) och Tony Medinas *I am Alfonso Jones* (2017) – är våld, makt och rasism tydligt sammantvinnade, och böckerna uppmanar läsarna att ta ställning och arbeta för social rättvisa. Polisvåldsgenren gör alltså ett politiskt arbete och är en viktig genre inom anti-rasistisk ungdomslitteratur, då den å ena sidan erbjuder igenkänning för svarta ungdomsläsare, medan den å andra sidan har ett utbildande syfte för unga vita läsare. Mootz slutsats manar till eftertanke:

police-violence YA offers readers a map for how to deal with BLM-era [Black Lives Matter] racial injustice, by modeling how to confront racism they experience, how to recognize and accept their privilege, and how to stand up and speak out against racism and racial violence

in their world. Then, it is our job as parents, scholars, and educators to demand as many maps as possible and support the police-violence YA titles beyond just the one blockbuster title. (76)

Antologins andra del, "Expanding Boundaries", består av fyra kapitel. Jason Vanfosson analyserar reseberättelser – så kallade *road trip stories* – medan Jill Coste diskuterar hur dystopier använder sig av sagor genom revidering och återberättande på nya sätt. Tom Jesse och Heidi Jones undersöker hur unga manliga litterära karaktärer vägrar acceptera den heteronormativa maskuliniteten som varit så framträdande i modern anglosaxisk ungdomslitteratur, och sist men inte minst skriver Leah Phillips insiktsfullt om ungdomslitteratur och fantasy. I denna avdelning fäster jag mig särskilt vid Jesse och Jones fina kapitel där utforskandet av alternativa mansroller utmanar den traditionella maskuliniteten som varit så dominerande i ungdomslitteratur. Fyra former av motstånd urskiljs i de 11 analyserade ungdomsböckerna: den vita party-mannen som gestaltas som en karikatyr eller stereotyp, den känsliga tänkaren som är en ung man som tänker före handling, rebellen som vägrar följa normen och mannen som agerar som den andre i förhållande till sexualiteter och funktionsnedsättningar. Artikeln visar alltså att nyare ungdomsböcker uppvisar motstånd mot traditionell manlighet och avslutas med konkreta diskussionsfrågor med utgångspunkt i critical literacy för vidare samtal. Också denna artikel ställer viktiga frågor och refererar till välkända teoretiker som Judith Butler, Kenneth B. Kidd och Michael Kimmel, medan R. W. Connell av någon anledning lyser med sin frånvaro.

Antologins sista del, "Revealing Boundaries", består av fem kapitel som inleds med Megan Browns analys av 30 ungdomsböcker som gestaltar funktionsnedsättningar och diskuterar hur författarna på olika vis tar sig an och kommunicerar tematiken i romanernas peritexter. Kapitlet följs upp av Sara K. Day, om giftermål som målet för en kärleksrelation också i vår tid, följt av Roxanne Harges kapitel om våldtäktsskildringar. S. R. Toliver undersöker dystopigenren med fokus på dystopier med unga kvinnliga protagonister som identifieras som "Asian, biracial, Black, Indigenous, and Latinx" (188). Slutligen avrundas boken med Sarah E. Whitneys analys av balettmotivet i ungdomslitteratur, där hon övertygande demonstrerar att genren inte bara visar de mörka sidorna av dansandet – som ätstörningar, exploatering av kroppar och blödande tår – utan också den passion och inre tillfredsställelse som dansandet ger. Bland antologins många starka bidrag vill jag i denna del framhäva Harges

om våldtäkt, där hon med hjälp av teoretiker som Andrea Dworkin argumenterar för att våldtäkt har med maktutövning att göra. Våldtäkt är ett förekommande motiv i nyare ungdomsböcker och som Harde visar förenklas gärna problematiken till fokus på kvinnans handlingar och reaktioner som skuld och skam, medan den unga våldtäktsmannen däremot blir antingen snabbt exkluderad ur berättelsen eller stereotypt karakteriserad. Harde argumenterar för att våldtäkt inte skall gestaltas som ett misstag eller en slumpartad händelse utan uppfordrar författare att "imagine new ways in which to rewrite rape and rape culture, and to redefine male and female sexuality" (184), vilket jag instämmer i.

Som denna rika antologi visar är ungdomslitteraturen idag varken en homogen, uniform eller smal genre. Tvärtom är den brokig, där många tematiker ryms och där bredare undersökningar med kritiska perspektiv bidrar till ungdomslitteraturforskningens förnyelse. *Beyond the Blockbusters* är en kaxigt uppfordrande antologi som sätter såväl ungdomslitteraturen som forskningen under debatt.

*Anna Nordenstam
Professor i litteraturvetenskap
Göteborgs universitet*